

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
27 februarie st. v.
11 martie st. n.

Ese în şecare duminică.
Redacţiunea în
Közép-uteza nr. 395.

Nr. 9.

ANUL XXIV.
1888.

Preţul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Economa bună.

O frunză 'n vânt.

— Novela de Carmen Sylva. —

Uôte păserelele, toți puii de vulpe și de urs au o mamiță! Numai eu să n'am nici una! Mamica, mamulica mea!

Aceste vorbe sunau dintr'un boschet al parcului, atât de sfâșietor, încât inși natura amuți și ascultă în tăcere glasul de copil, care se tânguia atât de amar. Multă vreme nu s'auzi nici un răspuns, dar cu toate aceste copilul nu era singur. Ședea 'n brațele unei femei tinere și admirabil de frumoasă, a cărei mâni albe și fine netezia buclele blonde ale fetiței, ce-și ascundea fățișora la pieptul ei, și amândouă se îmbrățoșau puternic. Par că nu mai puteau să se despartă. »Cenușerăsa mea!« șopti ea în sfârșit cu buze tremurânde.

— Dar pentru ce pleci dela noi? Nu ți-i mai mult drag de noi, de frățiorul, de mine și de tata?

Femeia își ascunse fața tremurândă în bucelele stufose ale copilei și scose un singur suspin; apoi se îndreptă și duse și mai încet decât mai înainte: »Cenușerăsa mea!« Copila o strânse și mai tare:

— Vino, dar vino cu mine în casă! vino cu mine, mamă, eu am să mor fără tine.

— Isi! — strigă o voce bărbătească din casă. Femeia sări în picioare, se desfăcu așa dîcînd cu puterea din brațele bieteii fetițe ce i le încinse de după grunaz și dispărî iute ca un spirit. Copila stetea ca înmărmurită; fățișora ei delicată devini și mai palidă și ochii ei mari întunecați priviau acum fără lacrimi și fics spre locul unde mai înainte stetea mama. Numai pe genele lungi și moi mai străluciau lacremile; căci pleoapele grele uitară a clipi și astfel nu le scuturară.

— Isi! — s'auzi éraš. Atunci fetița se 'ntorse și luă fuga, ca gonită de frică, spre ambiturile umbróse, încât vénele vénete i eșiră pe gátușor, când mititica se oprî înaintea părintelui ei.

— Unde ai fost, copilă?

— În grădină.

— Unde în grădină?

— Colo pe laviță în boschet.

— Imbracă-te iute; o damă vré să te ia la plimbare.

— Dar...

— Iute, am dîs. Alvine, imbracă pe micuța să pótă eși.

Picătorele mici cădură în fuga repede: el nu le vedu, nici Alvine; căci dînsa érá reu dispusă și murmură ceva despre »persóna, ce trebuie să vie!« avea o frunte cu totul roșie și trată cam nedelicat pe fetița, a cărei buze tremurau necurmat.

— Vii cu mine Alvine! — dîse ea în sfârșit.

— Nu mi-i iertat, vreu să dîc, nu pot; tu ești o fată mare, poți să ieși singură, fii numai cuviinciosă, — apoi mai urmă ceva, care sună cam: »ca să-ți fie bine.« Inse Isi nu pricepú asta; ea ajunsese în antișambra semi-întunecósă, înaintea unei dame acoperită cu vél, care grăbi spre ea cu multă vivacitate. o sărută și luându-i mână, dîse: »Ai să remâi la mine tótă după miédăqa; numai după ce s'antunecă, te vor aduce acasă.«

Fetița își ascunse tața sub pălăria-i lată, încât pe aceea nu se putea ceti nici un răspuns. Cine ar fi și putut să cetescă fața acésta! érá compusă atât de curios, ca și când părțicelele nu ar apărține: păr blond, ochi bruneti cu gene deschise, sprincene fine, un nas clasic făcut, dar puțin cam lat la capét, gură mai mult mare, acúș frumos formată, acúș urit întinsă, peliță admirabil de albă și fină, mai cu sémă

'n somn, când pèrul se adună în valuri afunde. Érá bine, că dama tineră putea să vedă numai valuri moi de pèr; decă ea vedea espresiunea fetiței, nu putea să-i vorbescă atât de prietenește. Ea vorbiă cu inimă și 'n odaia sa voiă să ia pe Isi cu tot adinsul în brațe.

— Nu, mulțamesc, — dîse micuța, — sînt mare și mamei nu-i place asta.

Pe obrazul damei se ivi desgust și decepțiune. Ea o vedu 'n oglindă, își apésă pèrul și dîse:

— Șcii Isi, că noi avem acelaș nume, și eu me numesc Elisabeta, și mie-mi dîc Elsbetha.

— Eu nu me numesc Elisabeta, numele meu e Luisa, ca al mamei.

— Ah așa! ce prost e, că ómenii nici odată nu numesc pe cineva după nume.

— Nici decăt nu-i prost! părintele meu me numește așa, muma mea...

— E bine, cum te numește muma ta?

— Altfel.

N'a fost cu puțință a o face să spună numirea de gingășie a mumei sale. »Curiosă fetiță, gândi Elsbetha; voiám s'o dobândesc, dar ea se bursucă. Acuma ce să 'ncep cu ea? Par că coboldul ar fi băgat de sémă ceva. Pentru ce vorbește ea tot numai de mamă sa?

— Tata e încă tot fórte trist? — întrebă ea.

— Pentru ce?

— Pentru că-i așa de singur, de când mama s'a dus.

— Întrebă-l pe el însuș. — dîse Isi și se pitulă în camelia falsă din vaza de bronz, spre a-și ascunde lacremile ce isvoriau.

Elsbetha își mușcă buzele.

— Frățiorul teu e mare ștregar.

— Ba nu, dînsul e pré cum se cade.

— Iubește-l tatăl teu?

— Firește, e copilul seu.

— Se 'nțelege.

Gura Elsbethei se contrase, dar se liniști éraš sub privirea dușmănósă a copilei.

— Cum șcii să te uiți cu ochii tei mari.

Isi privi afară pe feréstă: »La ce-i am dară?«

— Acuma vreu să-ți arăt ceva frumos, — dîse Elsbetha, se sculă, prinse micuța de mână și o conduse la o ladă mică, în care furnicau niște iepuri de casă.

Isi esclamá cu bucurie și voi să prindă micile animale. Elsbetha i dete unul în mână și dîse: »Acesta să fie al teu, pentru acesta inse trebuie să me iubești puținel.«

Fetița făcú o mișcare, ca și când ar voi să redeie micul animal, dar se oprî, îl strînse la sine și-l sărută gingaș.

— Și mie nu-mi dai nici o sărutare?

Cuprinsă de-o roșeța veselă, i întinse Isi fățișora și se lăsă s'o sărute de améndoué părțile.

— Ce va dîce Alvine! — dîse ea.

— Se pôte că dînsa nu se va pré bucurá, dar asta nu face nimica.

*

Cu câteva luni mai târđiu Isi stetea între genunchii părintelui seu.

— Ce va dîce mica mea Isi, decă eu m'oi inșurá de nou? — întrebă el. Ea se aruncă cu entușiasm în brațele lui:

— Aduci éraš pe mama?

Tatăl își mușcă mánios musteța: »Nu, fiica mea, ai să capeți o mamă nouă.«

Isi deveni palidă ca mórtea: »Inse — muma mea trăește!« — dîse ea cu buze palide.

— Da, mămuca ta trăește, inse pentru mine dânsa acum e mōrtă.

Cu amândouă mâinile respinse Isi pe tată-seu dela sine: »Eu vreau să me duc la mamă mea. Ea nu-i mōrtă. Vreau să me duc la mama!« — strigă ea neconținut.

— Și vrei să me părăsești?

Isi suspină, par că ar purtă o lume de dureri pe mica sa inimă: »Vreau să ve am pe amândoi, pe tine și pe mama.«

— Dar decă mămulica ta nouă e bună, fōrte bună?

— N'o cunosc.

Și ochii fetei se 'ntunecară.

— Dar tu o cunoști și ea a fost fōrte bună cu tine; ea Ț-a dăruit frumosul iepuraș de casă, care atât de mult îți place.

In fisionomia copilei se oglindă o astfel de es-presiune, încât tata însădar tindea a o ghici. Eră ceva din dispreț și nepăsare intr'ânsa și par că vedea in-vederat ceea ce mai de mult nu vĕduse. Inse nu mai eră o aparință veselă copilărescă, ci una demonică.

— O vei ascultă, fetica mea?

Isi făcū cu capul.

— Vei fi prietenosă cu ea, căci asta-mi face bucurie.

Isi făcū erăș cu capul.

— Și mai târziu Ț-a fi drag de ea?

Ca un fulger dispărū fetița din odaie.

In decursul cununiei părintelui ei, Isi stetea in hainele cele mai frumoșe, lângă Alvine. Se vorbiă despre pĕrul ei admirabil și despre genele sale lungi și blonde, cari i adumbriau ochii triști de mōrte ca un vĕl stravĕdiu. »Ca o junincă,« dișe un băiat, căruia dânsa i întōrse spatele, căci ea își ficsă privirea in fața ei. Isi auđi observațiunea și ar fi scos cu plă-cere limba copilului, de nu eră serviciu dumnezeesc. Din timp in timp își apĕsă vĕrful degetului tocmai in ochi, ca să suprime pe tradători. Se feri d'a se duce de după altar, ci priviă mușcile și picăturile de ploie, cari trăgeau dungii lungi pe ferestă.

In dimineța următoare Isi se anină de grilagele balustradei, pe când piciorle sale se trăgeau incet după dânsa. Cu niște ochi mari priviă dânsa după sine și gândiă că astădi nu mai pōte să trezescă pe tatăl-seu. Trebuiă să aștepte timp indelung dejunul, căci Elsbetha încă se frisă și totdeuna ținea mult, până când făcea vuclele de pe frunte.

La dejun Elsbetha i luă tassa din mână, ceea ce de altă-dată făcea părintele seu. Pân' acuma o in-struă părintele, acum i se dete o guvernantă. Mai de mult se ducea cu părintele seu la plimbare, acuma trebuiă să jōce 'n grădină, pe când el dedea Elsbethei brațul și eșiă cu dânsa. Decă Elsbetha se uită la mi-cuța, asta simțiea o grĕță atât de mare, încât ea gândiă, privind numai cu ochii ei, că fetița nu e de fel frumoșă, ba că-i tocmai urită. Și că are și un ca-racter reu, căci ea a făcut totul, spre a-și dobândi inima Isiei; cu tōte aceste acĕsta păstră o tăcere rece și vorbiă despre dânsa numai ca despre »muerea lui papa.«

Elsbetha adese ori eră amărită și iritată in contra fetei, care i zăcea ca o pĕtră 'n cale. Când ure-chile copilei suferinde auđiau tremurând ura in vocea Elsbethei, mânia ei se măriă. Tot ce făcea Elsbetha, i eră peste mână și decă dânsa drăgăniă pe micul Wolfgang. Isi eră p'aci să i-l răpescă din brațe pe frățișorul seu, spre a fugi cu el departe, departe.

Intr'aceea Elsbetha își atrase și displăcerea bār-batului pentru sărutarea băiatului. »Dă-i pace seca-turei!« dișe el dur. Pe unul din copii ea nu-l putea iubi, pe celalalt nu eră iertat să-l iubescă, grozav!

Decă nu imbobociau in șir repede copiii ei proprii, viĕta avea să-i pară cu totul grea, de ôre-ce dânsa avea așă de multă bunăvoință, a indeplini tōte cât se pōte de bine.

— Un bărbat divorțat nu este vĕduv, — dișe ea odată cu amărăciune. Și decă-e greu a inlocui pe mama mōrtă, pe cea viuă n'o pōți de fel. Și totuș eu sūnt mai bună decă ea, — adause cu mândrie.

Isi simți, că nu se vorbi cu acea reverință, pe care o purtă ea in inimă și de aceea nu mai vorbi de ea. Părintele ei deveni tot mai rece față de ea, cu cât se bucură mai mult de micul copilaș, ai cărui ochi nu 'ntimpinără nici o imputare, ci ambii părinți i rideau cu asemenea bucurie; și cu cât mai rece deviniă părintele seu, cu atât mai ardent gândiă dânsa la mamă-sa. Cu Wolfgang vorbiă ea numai despre mama lor și incetul cu incetul mama din depărtare ajunse pentru ambii copii un mit, in care se adăpos-tiau din realitatea dură, care devini și mai aspră, de când guvernanta a primit însărcinarea d'a observă strictețea cea mai mare, de ôre-ce aici are d'a face c'un caracter fōrte greu și mai ales cu niște moște-niri fōrte periculoșe.

Ea dară incepū o campanie in contra »moște-nirilor periculoșe,« care fireșce numai dela mama puteau izvorii. Care va să dică, străina s'a pus și ea 'n luptă contra mamei și de aceea Isi nici odată n'o putea iubi.

Astfel nu remase decă numai Wolfgang și iepu-rașul de casă, care i eră credincios ca un căne, se guguliă și lugiă in giurul ei și-i sărută fața și mâinile. Eră o vedere frumoșă, cum biata copilă drăgăniă iepurașul, pe când un suris lumină fața tristă. Dar nimene nu observă acĕsta.

(Va urmă.)

Oh! nu 'ntrebați ...

Oh nu 'ntrebați de ce a lene
Imi tiri pasul pe pământ;
De ce-mi stau lacrimi pe gene
Și nu rostesc nici un cuvĕnt?

Oh! nu 'ntrebați ... Veți ride pōte
De chinu-mi greu, nendurător;
O șciu: se sting aicea tōte,
Credință, ură și amor!

Oh! nu 'ntrebați care e dorul
Ce viĕta 'ntrĕgă mi-a cuprins,
Lăsați să plâng eu muritorul
Ce-a 'mpărtășit ast foc nestins.

Oh! nu 'ntrebați ... Secretul viĕței
La ce voiți să vi-l mai spun:
E trist in faptul dimineței,
Să cați la raze ce apun.

Smara.

Istoria Bănatului timișan.

— Dela 1552 până la 1786. —

I.

Acĕsta parte a Daciei după ocuparea maghiară se împărți in cinci districte administrative și anume: districtul Severin, Crașău, Timiș,

Horom¹ și Cubin. În total avea un teritor de 25,930 mile pătrate.

În antichitate avea diferite numiri: Baescensem Comitatus Banatus. Danubius Pannonico Moesia, Temesana Temesiensis escipit qui a fortalio Temesvar ita apellatur. La Anonimul Bel. Reg. Not. ocure sub numirea: provincia Cenadina (per ipsos enim tota Tsanadiensem provincia.)

Numirea actuală de Bănat, probabil că numai după îșgonirea turcilor a început a se întrebuița, când această provincie apucă a se administra de guvernorii austriaci.

Riurile Bănatului sînt: Timișul, Bega, Cărașul, Nera, Cerna, Bistra, Bărzava, Nădragul și este marginat de Murăș, Tisa și Dunăre.

Munții bănațeni de o parte șerpuesc în spre Transilvania, România și Serbia, dănd un aspect pitoresc; ă de alta parte acești munți conțin în sinul lor bogății inesașuribile și anume: argint, plumb, aramă, cărbuni și fer. Se mai află prin munții Bănatului și ape minerale, cari fuseseră căutate și frecventate încă pe timpul Romanilor.

Hamilton guvernorul Bănatului călătorind în părțile Mehadiiei, află băile »Fontes Herculi sacri,« în o stare desolată, și când primi înviaținea din Viena a le restaură, a aflat aci nenumărate stative, petrii monumentale, monete pe cari le-a transferat la Viena în mușeul de antichități.

Munții Bănatului cei mai înalți sînt munții Severinului în preșma riului Cerna, Domogled și Godjanul Sarcului. Semeniceul care e pururea acoperit cu zăpadă, are o înălțime de 4900 urme.

Aceșta districte (șănjacuri) după ocuparea musulmană, se distribuiri în două părți (pașalicuri), o parte deveni în posesia begului Hallil, ă de altă parte deveni stăpănită de pașă Kasim. Analele istorice ne descriu aceșta timpuri de arbitriu turcesc în modul cel mai trist. Jafurile și haraciurile deveniri la culme. Tot ce ăra avere și căștig, ăra posesia turcului.

Românii, coloniștii cei mai vechi ai Bănatului, situați și împoporați peste tot teremul Bănatului, întimpinări și cu ăcșta invasie nefericirea cea mai mare. Viața națională ce se începă a se desvôltă prin districtele române, sub ăra musulmană se știne cu deseșvôșire, căci turcul nu suferi cultura creștinescă. El consideră pe creștin de un rob de a munci necontenit pentru susșinerea imperiului turcesc².

II.

Nici o parte de provincia dacică împoporată de colonii romane, nu a fost espusă la atătea prădăciuni dușmănoșe ca Bănatul timișan.

Semiluna musulmană aci ș-a revărsat șinistraei reflecșione. Turcul se vede că aci sub o durată de 164 ani a distrus tot ce a mai rămas cultural, și șôrtea mașteră a romănului aci a aflat desmerțățiunile sale.

Să nu mai amintesc vécurile de grea urșie înaintate: de năvălirea popórelor barbare, cari puseseră în dărimare, tot ce lusesse pregătit de a face o inriurintă culturală coloniilor aci transferate; dar să

¹ Comitatul Horom se numia și Rom. Palma notitia Rer: Hung. pag. 462. Chram aut Haram ubi hodie Ujpalanca. Erat enim aequae ad Carassonem am nem situm, praeterea in adversa Danubii ripa in Servia; notatur in claris geographi cis Ram, Rom ex veteri Chram non improbabiler derivandum.

Districtul Homor ăra situat în părțile Panciovei. La 1490 în dieta dela Răkos a luat parte și deputații din acest comitat. (Szentklárai D. Magy.)

² Kirim Ibrahim, un scrietor turc, a scris o istorie a Bănatului. El descrie teremul, industria, agricultura și comerciul ce a aflat turcii aci. La tóttă întemplarea, că ăcșta desvôltare culturală a trebuit să fie română. Istoria lui să află în archiva împ. Otoman.

ne abatem puțin la dominația turcescă, și vom află ăvea, că ăcest dușman asiatic de o parte în turbarea lui păgână, a pus de nou Timișana la o pustiire asiatică: nouă rădă de redeștepăre ce s'a fost început prin dominaținea ereditară Claudiană, cu venirea Ungurilor și a Turcilor, s'a știns mai cu deseșvôșire.

Tóte hărțuirile coloniilor romane, stăpăni pe ăcșta provincie, fură zădărnice: pentru că ce putea să combată o mână de ómeni în cete de guerilă¹ contra esundațiilor popórelor de tóttă nuanța și barbarismul, cari ucideau și puneau în dărimare tot ce întimpinaseră înaintea lor? Istoricii contimporani cari se ocupară cu istoria Timișanei, ăcșta resistință a romănilor o descriu în termeni bațjocuritori, și de ștarea lor soțială politică nici nu mai fac pomenire.

Stăpănirea turcescă sub tot decursul ei a trebuit să fi fost mult conturbată de cătră coloniile romane. Aflăm pe la 1596-1598 că părțile mărginașe de cătră Ardeal și România au fost ocupate și luate în folosință de cătră principii Transilvaniei. Isabela și Sigismund Batori au estradat privilegii de recompensă pe șema unor conducători romăni. Fac donațiuni de predii (domenii) și orașe, în părțile Lugoșului și Caransebeșului, recunosce drepturile de autonomie a 8 districte române, cari ărau locuite și administrate de prefecti romăni. ăcșta administrare o aflăm la anul 1451, o regășim apoi și la 1716 sub guvernorul Merei, care puse de prefect peste districtele Mehadiiei Lugoșului și a Lipovei, pe romănul Ioan Raș de Mehadia; care edifică biserica din Lugoș. Inșcripția de pe ăcșta biserică se póte vedé până aci.²

La ce stare tristă deveni Bănatul sub domnirea turcilor, ne dovedeșce o statistică făcută de Merei, că turcii la 1625-1627 au dărimat 102 comunități; au incendiat 480 de sate: au răpit 152,000 de vite. Pagubă de 7 milioane fl. O altă statistică din 1642 ne dovedeșce, că turcii dela 1627 începând în 14 ani decursive, au ocupat 326 de comune, au ucis 1194 ómeni; au deportat cu forța 13.664 vite. 2190 oi: au adunat o dare de 35,000 fl. și au jefuit o cantitate mare de cereale dela locuitorii Bănatului.

Ăcșta stare de lucruri, de dușmănie, de prădăciuni, de hărțuri șilnice, putem să cugetăm, că la ce stare miseră a adus Bănatul și la ce nivel cultural a devenit poporul romăn colonizat aci?

La 1696 Leopold ne mai putend suferi găzduirile turcilor, începe reshelul contra lor, și prin dibăcele beliduce Eugen de Savoia³, în memorabila băttălie dela Zenta, în 12-lea șeptembre 1697, le dă o lovitură de mórte, care lovitură turcul pe lângă tóttă stăruința lui nu o a mai putut-o revindecă. Istoria Bănatului datoreșce ăcștei băttălii multă recunosșință; pentru că dela ăcșta și fericită dată ș nouă ăra de cultură și desvôltare a Timișanei; dela ăcșta băttălie s'a început un alt guvernament, care dăcă și nu a fost pe deplin în conșelegere cu aspirațiunile romăne, — ca ale unui popor autohton al Bănatului, dar sub stăpănirea pacinică îndelungată poporul romăn a început de nou, — în modul seu conser-

¹ La 1738 romăni bănațeni ne mai putend suportă jugul turcesc și austriac, se resculară și unde li ăra posibil combateau cu energie și pe turc și pe neamș. De atunci e proverbial »nici cu turcul nici cu neamșul, numai așă e bine.« ăcșta rescolă fu șufocată de generalul austriac gr. Königsegg. Pe capii rescoliei i prinse și-i puse în furci, cărora puși pe șupliciu li lășă a le đice șentința bațjocuritoare: nici cu turcul, nici cu neamșul ci așă e bine. (Szentklárai D. Magy.)

² Aedificata haec Ecclesia per me Ioannem Ratzdam de Mehadia, supremum Praefectum inclytorum districtum Lugosch, Caransebes et Lippa, A. D. 1726.

³ Generalii cari luară parte în reshelul dela Zenta fuseseră: Carol de Lotharinghia, Veterani, Carafa, Trusches, Starhramberg, Rabutin, Lichtenstein, Haisler, Palli, Herberstein și Glockesberg.

vativ, — a se reculege și să deie dovadă de ființa sa.

După retragerea turcilor, o amarnică privesce s'a putut vedea peste biata Timișană. Avea aspectul unui terem selbatic, nu mai rămăsese nimic cultural, vechile municipii române deveniseră locuri legendare; bisericile și monăstirile creștine derimate, pustii; orașele comerciale și comunitățile țeranilor o agrământură de petri invălmășite. Tot s'a pus sub sabie și foc. Tota țera avea un aspect îngrozitor.

De altă parte acesta nedericire se mări cu calamitatea: că riurile eșiseră din alviile lor cutrierând în deplină libertate toate șesurile. Nu era om și putere, cine să fi putut pune stavilă acestor riuri, cari nu mai aveau rovine țermuri și dolme, a pune în ore cari regule cursurile lor. »Tota Trans Tibiscana regio paludibus scatet quae avibus aquatibus et id genus animalibus referte sunt» (Bel.) Schvartner scrie, că în comitatul Torontal 132 mile □, adică 1/3 parte din terem dela Caniza turcescă până la Titel, Panciova, Kikinda, S. George, Torac, Ecica, Toba, Itebe și Alibunar erau niște bălți, cari se estindeau infricșat ca o mare fără margini până la Vêrșet, Moravița, Jam, Timișora și Lugos. Grisellini scrie, că la 1717 Bănatul timișan avea aspectul unei mări nemărginite, peste care cutrierau corabierii cu marfele lor, în deplină libertate și asigurare. Nimene nu se mai ingrigise a pune stavilă riurilor, turcul avea grige de jafurile dîlnice, dar de binele țerei mai puțin se ingrigise.

Acestea bălți nemărginite infectase otrăvitor și aerul Bănatului, din care pricină erupseră și boale infricșate. Sosi și grozava ciumă, veniră și frigurile nervoșe și alte boale contagiōse, cari rârăseră șirul și numărul populațiunii române, care la truda la necaz rămăsese singur pepământurile părinților, fără ajutor, fără nici un sprigin din partea guvernului și stăpânitorilor. Turcul i-l jefuise, i-l omoriă, austriacii i-l considerau de infidel, de selbatic, boalele nenumerate i-l inpuținau, riurile i-l esundau și cărdul de lupi și ferele selbatice i-l mâncau de viu. Tristă stare a fost acesta peste poporul român din Bănat. Inse românul, ca totdeauna, nutriă o nădejde în Ddeu și în vitalitatea nêmului seu: că vor veni și vremuri mai bune. Dar durere, acelea vremuri nu mai sosiseră!

Turcul strimtorat de imperiali în 26-a ianuarie 1699 face pacea dela Carlovăț, pe cari stipulațiuni le compune Maurocordat interpretorul porții în lătișeșce, și erau de un cuprins: a) Timișora să rămână în posesia turcilor cu tot teremul aparținător orașului, adică regiunile dela Tisa. Murăș până către marginile Transilvaniei; b) Aradul să fie al imperialilor; c) Caransebeșul, Cenadul, Lipova, Lugosul ca fortărețe imperiale se pot pune în dărîmare, și turcilor nu le va fi permis a le reconstrui. Din acest tractat se vede, că imperialii nu mult câștigă dela turc, ba putem afirmă, că Bănatul rămăsese mai tot în posesia turcilor și după bătaia dela Zenta.

Intre acestea Leopold, ca să pregătască căderea turcului, face mișcări prin Picolomisi și Veterani în părțile Balcanilor, cărora le și succese a rescula poporele slave contra turcului; și apoi și însuș Leopold face o expediție militară înspre Serbia, unde vine în contact cu patriarcul Arsenie Cernovici dela Ipech, căruia pentru servițele făcute cu această resculă, i și promite felurite drepturi asupra averilor mișcătore și nemișcătore ce vor câștigă dela turci. Acestea promisiuni inse nu se putură realisă, pentru că la 1690 Leopold fu invins de către armata turcescă, și perdue tot ce ocupase cu expediția sa în orient. Causa desastrului se dă cu socotelă a fi devenit din pricina, că o parte din armata austriacă a fost necesită a

lua lupta contra regelui Franciei Ludovic IV, care devenise jalus de rezultatele lui Leopold făcute contra turcilor.

Suleiman după acest desastru ocupă în curând Beligradul, și poporul sêrb cu Arsenie Cernovici deveni în stare forte critică din partea turcilor. Nu avusesse alta salvare, decât să rōge pe protectorul seu Leopold a-i da ospitalitate lui și poporului sêrbesc. Leopold luând în considerare starea acesta, luă în primire rugările sêrbilor, și la cam 37,000 familii sêrbe le dă liberă intrare în Bănat, cari se și domesticeară în prējma Dunărei și riul Sava (Horvath Is. M. VI. pag. 222.)

Unii din istoricii contimporani descriu nu cam măgulitor starea acestor colonii sêrbești. Schrickler: »Die Serben in Ungarn«¹ scrie: »Sêrbul e un popor perfid, nu-ș ține cuvântul de onore; sînt duri și peste inchipuire tirani; sînt lotrii și bandiți, sînt aplicați la tot momentul la vêrsare de sânge; sînt immoral, bețicani și pururea cu arma în mână gata a ucide. Acest popor se ține de religia ortodoxă și pe patriarcul lor îl consideră de ducele și voievodul lor.«

Intre pribegii sêrbi veniți cu Cernovici, Schrickler afirmă, că ar fi fost și o mulțime de români, Macedoneni (Cuțo Vlachi) greci și arnăuți. Cernovici în rugarea lui către Leopold afirmă: că între poporul adus cu sine, sînt mare parte români și greci fugăriți de armata turcescă din Albania.

Și până ađi în districtul Kikinda se află familii nenumerate române, cari durere nu mai vorbesc limba română. Singur stradele locuite de români se mai numesc Vlasca socae.

Sêrbii aduși de Cernovici mai târziu unii din ei ocupară districtul Kikindei, er alții nemulțămiiți cu teremul băltoș al Torontalului, se mutară la Arad, Estergom, Eger, Oradea-mare, mai cu semă familii de comercianți.

E de cunoșciută istorică, că la 1404, 1439, 1460 și la 1463 sub Vuc Brancovici s'a mai colonizat sêrbi în Bănatul timișan. La 1686 Novac Petrovici aduce 4892 de suflete sêrbe în Sirmium. Tot la anul acesta vin și bunevații din părțile Bosniei și se aședă în prējma Tisei.

La 1564—1575 sub Rudolf regele Ung. la conducerea lui Vucovici și Baratinovici, se colonisară din Bosnia o mulțime de sêrbi cu mitropolitul Găvrilă și 70 călugări, cari primesc dela Rudolf niște privilegii și drepturi în detrimentul poporului român.

Ve puteți inchipui, că atăta glotă de sêrbime adusă și descântată cu fel de fel de drepturi și prerogative, ce au putut să comită în deplină libertate cu bietul popor românesc? Din desvoltarea istoriei ne vom convinge, că românului nu i-a ramas alta, decât oltarea după timpuri mai fericite.

Mai târziu la 1751 din acestia pribegiți, se afirmă, că 100,000 suflete sêrbe nemulțămiiți cu ordinațiunile de incorporare a Mariei Teresia au emigrat în Rusia, mai cu sumă din comunele următore: Cenad, Pecica, Ciongrad, Verschet, Cubin, Panciova, Zimoni, Zalancaman, Camenița, Vucovar, Martos, Caniza, Zenta, Becei, Földvár, Moșoru, S. Tamas, Zombor, Sabadca, Varașdin, Glogovaț. Tote stăruințele lui Graschalcovits tură zădarnice a-i opri; și decă mitropolitul Nenadovici nu se întrepunea acestei emigrațiuni, mai că eră fericirea să nu mai rămână sêrb în Bănatul timișan. Acesti emigrați în frunte cu Tököli și Horvath se colonisară în Rusia mică în prējma Kievului, unde formară Serbia-mică cu orașe și sate.

(Va urmă.)

V. Grozescu.

¹ Die Serben in Ung. L. Ar. Ber. III pag. 63

Nunta lui Figaro.

— Comedie în 5 acte, de Beaumarchais. —

(Urmare.)

Scena VII.

Serafim în genunchi, *Contesa*, ședând.

Contesa. (Remâne un moment fără a vorbi, cu ochii pe cordica sa. *Serafim* o sfășie cu privirea.) Pentru cordéua mea, domnule... de ôre-ce colórea acesteia imi place mai mult decât tóte, eram fôrte furiósă că am perdut-o.

Scena VIII.

Serafim, în genunchi, *Contesa* ședând, *Susana* aduce plastur și fôrcece.*Susana.* Êtă tot pansamentul pentru rănit.

Contesa. (Luând.) Du-te de-i caută lucrurile tale, și ia cordéua dela altă bonetă. (*Susana* iese prin fund, ducând mantaua pajului.)

Scena IX.

Serafim, *Contesa.* (În aceeaș poziție.)

Serafim, (Cu ochii în pământ.) Dar acésta m'ar fi vindecat într'o clipă.

Contesa. Prin ce minune? (Arătându-i plasturul.) Cu asta are să-ți fie mai bine.

Serafim. (Esitând.) Când o cordea a strîns capul séu a atîns pelea unei persóne...

Contesa. (Tăindu-i frasa.) Străine... devine ea un lucru de leac? Nu șciam. Ca să o încerc, voi păstră acésta cordea ce a strîns brațul dtale; și la cea întei sgărietură ce s'ar întemplă... uneia din cameristele mele, voi face încercare.

Serafim. (Sdrobit.) Și eu va trebui să plec... fără...

Contesa. Dar nu vei plecă pentru totdeuna.*Serafim.* Sînt atât de nenorocit!

Contesa. (Emoționată.) Êtă-l că acuma plînge. De sigur că uriciosul de Figaro cu prevestirile sale...

Serafim. (Esalat.) Ah! aș voi să ajung mai degrabă la termenul ce el mi-a preșis! Dēcă aș fi sigur c'aș muri în clipa acésta, pôte că gura mea ar îndrăzni...

Contesa. (Înterupându-l și ștergându-i ochii cu basmana ei.) Taci! taci! copil ce ești, nu-i nici un grăunte de judecată în tot ce vorbești tu!

Scena X.

Contele în afară, *Serafim*, *Contesa.* (*Contele* bate la ușa din afară.)*Contesa.* (Ridicând vocea.) Cine bate la ușe?*Contele.* (De afară.) Dar pentru ce ai închis ușa?

Contesa. (Tulburată se scólă.) Bărbatul meu, o Dómnă! (Lui *Serafim* care s'a ridicat asemenea.) Dta, fără mantă, cu gâtul și brațele góle, singur cu mine... acest aer confus... biletul ce l'a primit... gelosia lui...

Contele. Nu deschiđi?*Contesa.* Pentru că sînt singură!*Contele.* Singură! Atunci cu cine vorbești?

Contesa. (Căutând ce să răspundă.) Cu dta, negreșit.

Serafim. (Aparte.) După întemplările de ieri și de ađi dimineță are să me ucidă pe loc! (Alérgă la cabinetul de toiletă și intră, apoi trage ușa după el.)

Contesa. (Scoțând cheia dela ușa cabinetului, merge apoi de deschide contelui.) Ah! ce greșelă! ce greșelă!

Scena XI.

Contele, *Contesa.*

Contele. (Cam sever.) Nu pré ai obiceiul de a te închide singură.

Contesa. (Tulburată.) Eu coseam... dregeam... da, — cu *Susana*, și ea s'a dus pentru un moment în camera sa.

Contele. Dar ai un aer și un ton cam neliniștit...

Contesa. Asta nu-i de mirare... deloc... noi vorbiam de dta...

Contele. Vorbiți de mine!.. Inse... suindu-me pe cal, cineva mi-a dat un biletel, pe care cu tóte că nu pun nici o credință, m'a cam tulburat...

Contesa. Cum, dle? ce bilet!

Contele. Trebuie s'o mărturisesc, dómna, că eu, séu dta, avem în giurul nostru niște ómeni fôrte reutácioși... Mi se vesteșce, că în timpul đilei aste, cineva pe care eu îl cred absent, trebuie să caute a vorbi cu dta.

Contesa. Ori-cine ar fi acel îndrăzneț, va trebui ca să străbată până aici; căci eu sînt hotărîtă a nu eși ađi din odaia mea.

Contele. Nici de séră pentru nunta *Susanei*?

Contesa. Pentru nimic din lume; sînt fôrte reu dispusă.

Contele. Din fericire doctorul e aici. (*Serafim* restórnă un scaun în cabinet.) Ce vuet s'a auđit?

Contesa. Vuet?*Contele.* S'a resturnat o mobilă.*Contesa.* Eu... eu n'am auđit nimic...

Contele. Trebuie să fii preocupată din cale afară ca să n'auđi un asemenea vuet.

Contesa. Preocupată? de ce?*Contele.* Este cineva în acest cabinet, dnă?*Contesa.* Ei? dar cine vrei ca să fie acolo, dle?

Contele. Točmai eu te întreb, de ôre-ce abiă acuma am sosit.

Contesa. Atunci, trebuie să fie negreșit *Susana*, care arangéză mobilele.

Contele. Dēcă e *Susana*, pentru ce te-ai tulburat astfel?

Contesa. Eu să me tulbur pentru camerista mea?

Contele. Nu șciu dēcă pentru camerista dtale, dar véd că ești cât se pôte de tulburată, făr' in-doelă.

Contesa. Fără in-doelă, dle, fata acésta te tulbură și te ocupă cu mult mai mult decât nime.

Contele. Ea me ocupă într'un astfel de mod dnă, încât voi s'o véd la moment.

Contesa. Mi se pare că vrei asemenea lucruri pré adesea ori; dar aceste bănueli sînt pré puțin fundate...

Scena XII.

Contele, *Contesa*, *Susana.* (Intrând cu rochii pe mână și trăgând ușa după ea.)

Contele. Și vor fi cu atât mai ușor de imprășciet. (Vorbînd spre cabinet.) Vîno aici *Suzon*, îți poruncesc eu! (*Susana* se opreșce în fund lângă alcov.)

Contesa. (Dar dle, ea e aprópe golă! Se pôte să tulburi astfel niște femei în camerele lor. Ea își încercă niște rochii ce i le-am dăruiit eu de nunta ei, și a fugit când a auđit că vii aici.)

Contele. Dēcă nu va voi să se arate, cel puțin pôte să vorbescă. (Cătră ușe.) Răspunde-mi *Susano*, tu ești în cabinet? (*Susana* se aruncă în alcov și se ascunde.)

Contesa. (Repede.) *Suzon*, te opreșce de a răspunde. (*Contelui.*) Nu s'a mai vėđut o astfel de tiranie!

Contele. Ei bine, decât nu vré nici să vorbescă, atunci fie îmbrăcată seu desbrăcată, o voi vedé-o.

Contesa. (Punéndu-se înainte.) O vei vedé ori când și in ori ce alt loc îți va plăcé, dar la mine, nici de cum.

Contele. Și eu sper că într'un moment voi află cine este aceea Susana misterioasă. Ar fi inutil, vedé bine, de a-ți mai cere cheia dela uşe. Inse am un mijloc sigur de a scóte din loc uşa acésta... Ei! lachei!

Contesa. Să-ți strigi slugile, să faci un scandal public dintr'o hănuelă... Să ne facem de risul castelului întreg!

Contele. Atunci dnă, imi voi pune eu singur forța întregă. Me duc și aduc într'o clipă tot ce-mi trebuie. (Se pornește, dar revine.) Inse, pentru ca totul să steie in starea de față, vei bine voi a me însoți fără scandal și fără vuet... — A! uitam uşa care dă in odaia cameristelor dtale; trebuie s'o închid de asemenea, pentru ca să te poți justifică pe deplin... (Inchide uşa din fund și ia cheia.)

Contesa. Dle... eu nu ȃic ba, — dar...

Contele. (Revenind la contesa.) I-am brațul, te rog. (Ridicând vocea.) Cât despre Susana din cabinet, va trebui să aibă bunătatea de a me așteptă.

Contesa. Drept vorbind, dle, asta-i o purtare foarte uricioasă! (Ese cu contele care închide uşe cu cheia.)

Scena XIII.

Susana, Serafim.

Susana. (Ese din alcov, alérgă la cabinet, și vorbește printre uşe.) Deschide Serafim, eu sânt Susana; deschide repede și fugi.

Serafim. (Eșind din cabinet.) Ah Suzon! ce întemplantare grozavă!

Susana. Eși, căci n'ai nici o minută de perdat.

Serafim. (Spăimântat.) Dar pe unde?!

Susana. Știu și eu? — dar trebuie să ieși.

Serafim. Dar nu-i nici un loc...

Susana. După cele ce s'au întemplantat mai dinioră, de te va găsi, te zdrobește, și améndoi o s'o pățim cât de bună. Du-te și povestește lui Figaro.

Serafim. Ferésta din grădină mi se pare că nu e tocmai naltă. (Merge la ea.)

Susana. (Cu spaimă.) Un rënd așa de mare! eu neputință! Ah! sermana mea stăpână! și nunta mea! o cerule!..

Serafim. (Revenind.) Tocmai dă in răsădnița de zemași: voi turti câțiva și atăta tot...

Susana. (Oprindu-l.) Are să teucidă!

Serafim. Suzon!.. (Esaltat.) Da! într'o prăpastie aprinsă m'aș aruncă, mai degrabă decât s'o fac să sufere vre un reu cât de mic din pricina mea! (Sărutând pe Susana.) Și gurița asta are să-mi fie cu noroc. (Fuge sărind pe feréstă.)

Scena XIV.

Susana singură.

Ah!.. (Pică fără suflare un moment pe băncuța ce e lângă feréstă; incetul cu incetul își revine in simțiri și privește cu jale pe feréstă.) S'a îndepărtat deja! Oh! ștregărașul mamei! e tot așa de ușor pe cât e și frumos!.. Decă nici acesta nu va avé parte de femei... Ia-n să-i iau locul cât mai ingrabă. (Intrând in cabinet.) Acum, dle conte, poți să strici incuietórea cât ȃ-a plăcé; să ia naiba pe cine a respunde un singur cuvânt.

Scena XV.

Contele, Contesa.

Contele. (Cu un clește in mână, pe care-l aruncă pe un jilt.) Totul e in starea in care am lăsat-o. Dómnă, espunéndu-me șă sfărim acésta incuietóre, gândește-te la urmări: te mai întreb încă odată: vóești seu nu să deschidi? — seu altfel...

Contesa. (Cu frică.) Ascultă-me, scumpul meu; e vorba de o glumă, o glumă nevinovată, pentru séra acésta... și el nici nu șcidea nimic!..

(Va urmă.)

N. A. Bogdan.

Poesii populare.

(Din giurul Lugoșului.)

IX.

S'a vestit lumea de voi,
Că ve iubiți améndoi.
— Lasă lumea să vorbescă,
Numai mândra să-mi trăescă.

X.

Aulică mor. m'apriend
Și n'am voe să me 'ntind
Să-ți cuprind eu mijlocul,
Cum cuprindé lupul mielul,
Să-ți cuprind eu mijlocéua,
Cum cuprindé lupul miéua.

XI.

Mândră, mândrulița mea,
Mândra-i fost la maică-ta,
Mândră ești la casa ta,
Mândră-i fi 'n viéta ta!

XII.

Fóe verde, gráu mărunt,
De îndrăgostit ce sânt,
Nu vedé érba pe pământ,
Nici luna pe cer mergénd.
Nu șciu luna pe cer merge,
Ori puica-mi la apă trece,
Să-mi aducă apă rece;
Apă rece de isvor,
Cine-o bé-i trece de dor;
Apă rece de fântână,
Cine-o bé doru-i alină!

XIII.

La birtul cu crucea 'naltă
La stâncuța sprincenată,
Jócă-se hora 'ncheiată,
Curge lumea fermecată.
Birtășița-i frumoșică,
Vinu-i bun, litra nu-i mică,
Béu voinicii de-l usucă,
Nu se 'ndură să se ducă,
Nóptea la ea i apucă.
Cine trece se oprește.
Cine-o vede 'nebunește.
Și conacu stând să facă,
Din patru boi cu doi plăcă.
Cine vine și călare,
Cheltuește tot ce are;
Și de n'are 'n busunare,
Plăcă cu șéua 'n spinare.
Și pe jos ori cine vine,
Iși bé tot de lângă sine.

Culese de:

I. Popoviciu.

Din viața de București.

(»Uriel Acosta.» — Drama lui Gutzkow. — Gutzkow, romancier și dramaturg.)

Pentru a doua oră, cu prilejul beneficiului lui Manolescu, publicul a învățat drumul Teatrului-Național. De astă-dată inse majoritatea aparține rasei semitice, pe care spectacolul o privia direct. Intr'adevăr se represintă tragedia lui Gutzkow: »Uriel Acosta«, care de multă vreme compteză cu succes în repertoriul trupelor israelite ce s'au succedat în baraca dela Jignița, poreclită cu emfasă »Sala Thalia.« Acésta — mai mult decât propaganda ce-ar fi făcut judano-fagul Polihroniad — a și contribuit pöte ca Românii — cu drept cuvânt temetöri de tot ce ne vine prin Evrei — să se abțină d'a respłăti prin prezența lor meritul și munca artistului nostru de frunte.

D'altfel acésta piesă, care ne relevă intoleranța judaică, venită la timp în Germania, în mijlocul frământărilor ce urmară revoluției dela 1830, și în vederile mișcării literare inaugurate de »Juna Germania«, cărei autorul aparține, e departe d'a ne interesa pe noi Românii, la cari toleranța — mai ales în materie de religie — trecënd chiar peste marginile permise, a ajuns pân' a se puté numi indiferență, și a inspiră unui din cei mai mari poeti ai noștri câteva pagini pline de cele mai sfêșietöre adevăruri sub titlul: »Nepăsare la Români, de religie, patrie, și naționalitate.«

În afară de tema religioasă tratată de autor, drama lui Gutzkow e înscenarea persecuțiunii și mörtei lui Gabriel (Uriel) Acosta, scriitor portughez, născut la Oporto, în 1585, mort în 1647. De origine judan, el fu crescut în legea catolică, dar nu întârziă a reveni la judaism cu tötă independența ideilor sale de care a dat dovädă în al seu: »Tratado de l' immortalitate de alma.« publicat la Amsterdam, prin care se ridică în contra nemuririi sufletului. Acésta independență de idei și publicațiunea tractatului seu, i-atraseră persecuțiunile coreligionarilor lui și, silit a se retractă, el preferă a se sinucide. Dela el ne-a mai ramas și un fel de autobiografie: »Exemplar vitae humanae«, tipărită în 1687 de Limborch, în a sa »Amica collatio.«

***

Gutzkow ne arată pe Acosta la începutul carierei sale, deja autor al unei opere — al cărei titlu se trece în tăcere — ce-i suscită persecuțiunile sinagogei, și înamorat de Iudita, fiica unui Mecenate israelit, care, discipolă și admirătoare pân' la iubire a lui Acosta, dă dovädă de aceeași independență de idei. Intr'adevăr, când acela e anatemisat de rabini și toți se depărtéză de el ca de un ciumat, Iudita singură are curagiul a se despărți de ai sei și a se aruncă în brațele lui.

Spre a scăpă pe Iudita și pe tatăl ei, și mai mult încă, pe mama și pe cei doi frați ai lui, de persecuțiunile ce încep a se deslănțui asupra lor, Acosta e adus să-și retracteze scrierea. Convicțiunea inse e mai puternică decât persecuțiunea și conștiința-i se revoltă în timpul abjurării sale, pe care ș-o incheie cu »E pur si muove« al lui Galileu. Intr'acestea Iudita, în fața dificultăților ce se ridicau împedcând unirea ei cu Acosta ș-a ruinei de care tatăl

ei eră amenințat, a trebuit să se sacrifice lui Ben Jochai, vechiul ei logodnic, care strinsese în mâinile-i tötö polițele lui Vanderstraten. Abiä cununată inse, otrava o scapă d'a se socoti prostituată. Ea mörö în brațele lui Acosta, care nu întârziä d'a o urmă străpungëndu-ș sinui.

Astfel autorul dramei grăbeșce, în interesul acțiunii dramatice, mörtea eroului seu cu câteva decimi de ani, pe lângă că e puțin probabil, că acela care nu crede în nemurirea sufletului, ar puté să credă în eternitatea amorului. Ori cum, el ș-a esplotat într'un mod fericit subiectul și drama sa, cu tötö lungimile, cu tötö digresiunile religioșe, e plină de interes.

***

Gutzkow, am spus-o mai sus, e unul din partizanii »Junei Germanie.« al acelei școle poetice ce-a înflorit între anii 1830—1850, și al cărei caracter principal este »pe lângă un gust pronunțat pentru reformele literare întreprinse de romantism, o generösă ardöre de a deșteptă ș-a apërä libertățile publice, a luptă pentru emanciparea umanității în materie politică și religioasă.« Scriitorii »Junei Germanie« au făcut programa lor din introducerea religiunii și politiceii în literatură. Gutzkow e unul dintre campionii cei mai infocați ai acestei școli, ai cărei cüpi au fost Heine, Boerne și Bettina.

Carol Ferdinand Gutzkow s'a născut în 1811, la Berlin, unde-și făcö și studiile. Primul seu triumf fu obținerea unui premiu academic pentru o disertație teologică: »De Diis fatalibus.« Cu prilejul revoluției din 1830 se aruncă — de și în vörstă numai de 19 ani — în politică și dete la lumină, una după alta, mai multe opere în cari teoriile cele mai înaintate se ascundeau sub o satiră fină și mușcătöre. »Forul criticeii«, »Scrisorile unui nebun cătră o nebună«, »Mahaguru, istoria unui ðeu indian«, sünd atäte scrieri cari il făcură să trecă în ochii conservatorilor drept un om periculos.

În 1833 Gutzkow luă parte cu Menzel la redacțiä »Gazetei literare« a acestuia, și publică »Nuvelele«, »Seratele« și »Caracterele publice«, ér în 1835 se despărți de Menzel, spre a luă direcțiä ðiarului »Fenix.« Urmărit pentru romanu-i sceptic și sensualist: »Wally.« el fu tras înaintea tribunalului și osändit la trei luni închisöre. Dar atât acésta condamnare, cât și prohibițiunea de care furé isbite tötö scrierile partidului seu, furé departe d'a-l descurăgiä. El publică în acelaș an (1836), a sa »Incercare asupra filosofiei istoriei«, și în opozițiune cu »Literatura germană« de Menzel, ale sale »Incerări asupra istoriei literaturei moderne«, romanele: »Seraphina«, »Bonetul roșu și Capușonul.« »Blasedow și fiii sei« și mai mulți articoli criticeii.

Dar nici ca scriitor dramatic Gutzkow nu numai puțin activ și mai puțin cunoscut. Piesele sale se jucără cu succes pe mai tötö scenele Germaniei. Însemnäm, dintre ele, următöarele tragedii istorice și drame romantice: »Neron«, »Regele Saul«, »Werner séu Inima și Lumea«, »Patkul«, »Ottfried« etc., și comedii: »Șcöla bogăților«, »Modelul lui Tartuf«, »Cödă și Spadă« cea mai populară dintre piesele sale comice. Dar în curënd el părăsi teatrul și între 1850—52, întreprinse publicarea unui roman în 9 volume: »Cavalerii spiritului«, căru i urmară altele, în cari creștinismul mistic e amestecat cu sensualismul Saint-Simonian. În »Diaconesa«, povestirea nu servä decât de cadru la espunerea ideilor sale filosofice și religioșe, și »Vrăjitorul din Roma« infățișeză indoitul tablou al situațiunii catolicismului și protestantismului contemporane.

Dela 1862—64 Gutzkow a fost secretar la

institutul Schiller din Weimar. ér in decembrie, 1878, muri la Sachsenhausen lângă Francfort.

***

Bourlonton, in »Germania contemporană« schițează astfel activitatea și însușirile literare ale lui Gutzkow :

»Numai unul dintre romanțierii moderni germani, Gutzkow, ar pute rezumă in el tendințele epocii actuale, căci el s'a indeletnicit cu amândouă principalele forme ale literaturii, drama și romanul, ș-a atins diferitele fețe ale problemei sociale. El dete mai întei teatrului piese remarcate, și după un succes meritat într'o nouă incarnațiune a tipului lui Tartuf, el părăsi scena pentru roman. Succesul il urmă in această nouă cale, cu tötă inegalitatea talentului seu, îndrăsnela și inconsecința doctrinelor sale, și forma epică a stilului, mai proprie acțiunii plină de mișcare a dramei decât liniștitei povestiri a romanului. Gutzkow e 'n capul scölei inaintate care atacă cu brutalitate instituțiunile religiöse și politice ale timpului nostru; acțiunea romanului se pierde adese in belșugul cestiunilor practice pe cari el le ridică, și n'are alta legătură decât tesa socială ce urmărește. Romanul seu in noue volume, »Cavalerii spiritului«, pretinde a stigmatișă vițiile și desordinele fiecărei clase a societății: el ne presintă modele stranii, in fața cărora pasiunea politică abia il scapă de ridiculul literar, cum e de esemplu, acel prinț prusian, convertit la Paris la socialism, și care călătorește in Germania străvestit in ucenic tēmplar: scopul este d'a ajr la o reformă a societăței prin libertatea individuală, in fața incercărilor invecchite și nepuținčiose ale bisericeii și ale statului. In »Fiii lui Pestalozzi«, Gutzkow arată binefaceriile educațiunii asupra omului, dar ardörea-i de polemist se desfășöră mai la largul ei pe terēmul luptei religiöse, in care direcțiune »Diaconesa« și »Vrăjitorul din Roma«, sânt niște regretabile inspirațiuni: autorul crede a desvêli intrigile intrebuintate de biserica romană pentru a-ș intări dominațiunea-i in Germania și mai cu sēmă in Rusia, și combate cu lovitori puternice de condeiu, și cam orbeșce, aceea ce s'ar pute numi »nălucă albă« in democrație. Acest subiect, care e 'ntr'adevăr pentru Germania un subiect de imaginațiune, atrage astăzi spiritul mișcător și iritabil al celor mai mulți din romanțieri: discuțiunea religiösă absorbte tôte formele literaturii.«

***

Interpretarea, afară de elementul feminin, care cu prę puține excepțiuni, e slab represintat in sînul societăței dramatice, a fost destul de bună. Acesta a și făcut la noi, căror puțin ne pasă de cele ce gândeșc și fac fiii lui Israel, succesul piesei. Dnii Manolescu, in rolul lui Acosta; Notara in cel al medicului de Silva, invêțătorul lui; I. Petrescu (Vanderstraten), ne-au intrupat cu mult adevăr personagele rolurilor lor. Dintre ceilalți, un tiner care debută pentru a doua öră intr'un rol mai marcat, dl Th. Petrescu, a fost tot așa de bine in rolul vechiului rabi Akiba, ca și in acel al marelui Inchisitor din »Don Carlos.«

Restul a mers nu cum a vrut, dar cum a putut.

A. C. Șor.

Represintațiunea teatrală din Orăștie.

— La 26 februarie n. —

Cu tôte că zelösa inteligență romană din Orăștie a dat in timpul din urmă cele mai netăgăduite

doveđi, că mult pöte Românul decă se pune serios la lucru, mărturisesc, că nu fără örecare temere priyam reușita acestei represintațiuni teatrale și anume din motivul, că inteligența din Orăștie și giur nu este destul de numërösă pentru a umplé sala spațiosă dela otelul »la contele Széchenyi« și fiind că nu me așteptam ca publicul străin să cerceteze represintațiunea Romănilor, de örece represintațiunile teatrale arangiate in casina oficerilor și cele ale »reuniunii germane de cântări« l'au făcut förte pretensiv. Temeurile mele au fost inse fără temeiu!

Interesul Romănilor din Orăștie și giur pentru tot ce e bun și frumos, pe de-o parte și curiositatea străinilor, de altă parte, au avut drept rezultat, că sala a fost in cel mai adevărat înțeles al cuvântului indesuită de un elegant public.

Aplausele frenetice, esclamarile de admirare, störse publicului străin și voia bună generală, — au fost cele mai frumoșe probe de reușire.

Eră o adevărată plăcere a privi la mândria publicului român: îți părea că fiecare Român voeșce a đice străinului: Veđi ce pöte Românul, ce progrese a făcut el și pe terenul social!

Piesele jucate au fost: »Șoldan Vitezul« chansonetă de V. Alecsandri; »După resboiu« comedie intr'un act de Ascanio și »Cărlanii«, vodevil intr'un act de C. Negruzzi.

Frumösa chansonetă a laureatului nostru Alecsandri a fost förte bine primită din partea publicului. Dl I. Branga, in uniforma de curcan, a stérnit prin jocul seu escelent și vocea sa armoniösă un adevărat vifor de aplause.

Interesanta desvoltare a acțiunii, cu deosebire inse frumosul limbajiu din piesa »După resboiu« a ținut publicul până la scena ultimă in cea mai plăcută incordare.

Meritul principal pentru buna reușită a acestei piese i compete dnei Aurelia Vlad și dlui G. Joandrea. Dna A. Vlad (soția colonelului Costin) a pëtruns rolul seu până la cele mai mici detaluri: ér jocul natural, mișcarea liberă și sigură, gesticularea potrivită, cu deosebire inse intonarea corectă romănescă au stérnit cele mai călduröse aplause din partea publicului. Dl G. Joandrea (Nicu Sorean, tiner diplomat) a dovedit multă pricepere pentru rolul seu și un adevărat talent pentru interpretarea corectă a diferitelor situațiuni. Jocul dënsului a avut unele momente de adevărată artă. Dl Haneș (colonelul Costin) a jucat peste tot bine, și ne incântă prin modulațiunea vocii sale. Dșöra Leontina Corvin (Măriora, fata din casă) a fost o naivă de tot drăgălașă.

»Cărlanii« de C. Negruzzi a avut fără 'ndoelă succesul cel mai mare al întregii seri.

Gluma drăgălașă care formeză substratul acestei piese, figurile simpatice a țeranilor fruntași: Miron și Terinte, copiate in cel mai fidel mod după natură, rolele șiretelor țerance Vochița și Domnica, situațiunea comică a tinerului boer Lionescu, in fine cantecele frumoșe i vor asigură pururea succes acestui vodevil, de örece remâne pururea nou și interesant.

Făr' a esageră pot mărturisi, că represintațiunea acestei piese a fost atât de corectă și armonică, incât nu a lăsat nimic de dorit. Dovedă freneticele aplause și laudele generale a publicului.

Dl Joandrea (Lionescu), dl Branga (Miron), dra T. Corvin (Domnica), dl C. Baicu (Terinte) și dna A. Vlad (Vochița) pot fi pe deplin mulțamiți cu succesele raportate.

In fine nu pot lăsă fără amintire, că diletanții din Orăștie ș-au căștigat in persöna dlui dr. Ioan Mihu un regisor espert și cu bun gust.

Sünt numai interpreta opiniunii generale, ma-

nifestată de publicul întreg, constatând acesta în recenziunea mea.

După reprezentațiune, urmă dans animat. Publicul, cât și diletanții, entuziasmați cu toții de succesul bun atât material cât moral, abia cătră orele de dimineață ș-au luat rămas bun dela joc, mergând cătră casă spre a se împacă și cu »Morfeu«, ducând suvenirile cele mai dulci.

Dintre afectuoșele dămnice și domnișore ce-au luat parte, să fiu scusată, dle redactor, că nu le amintesc cu numele, ne mai ținându-le pe toate aminte, fiind ocupată mult cu jocul.

In fine este a se exprima dorința pentru repetiția reprezentațiunii.

Elena de Orbonaș.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și artistice. Dl. A. I. Ōdobescu va publica în o broșură, edițiune de lucș, conferința ce a ținut la inaugurarea Ateneului Român din București, în care zugrăvește c'o admirabilă bogăție de colorii, subiectele naționale cari ar trebui să impodăbescă frisa din sala mare a Ateneului. — *Regina României* a invitat pe timpul verii la Sinaia pe dnii Charles Gounod și François Coppée, cari vor petrece 15 zile la castelul Peleș. — Dl. I. G. Ardelean, paroc în Kétegyháza, prelungește până la 3/15 aprilie termenul trimiterii abonamentelor la cuvântările sale bisericicești.

Despre dl. dr. Victor Babes. Renumitul profesor din Budapesta, dl. dr. G. Scheuthauer, publică în »Biographisches Lexicon der hervorragenden Aerzte aller Zeiten und Völker«, care apare în Viena și 'n Lipsca, o apretiare foarte prețioasă a activității științifice a dlui dr. Victor Babes, înșirându-i toate operele ce a compus. Notița se află în cursul anului 1887, tom. VI, pagina 433.

Petrile scumpe. (Die Edelsteine.) Acesta e titlul libretului ce Carmen Sylva a scris pentr'un halet cu cântece, despre care am mai vorbit în colónele foii noastre. Tóte pietrile scumpe din lume se iau la cértă, neșciind care din ele e cea mai scumpă. După desbateri mai lungă rămâne, ca premiul învingerii să-l câștige diamantul, când de-odată în întunecul zării se ivește ceva licurind — e o lacrimă, pe care a versat-o din ochi doioși o copilă într'un minut de compătimire pentru miseria deapropelui ei. Lacrima a cădut pe o frunză din flórea unei rose abia imbobocite și tótă căldura rađelor de sóre se oglindește în clarul strop de lacrimă. La vederea acestui mărgăritar, tóte petrile nestimate au ramas înmărmurite, cuvintele lor au înghețat pe buzele tremurătoare și tóte ele — chiar și diamantul — au recunoscut într'ogură, că lacrima inimii omenești e cea mai prețioasă perlă în lume.

Institutul tipografic din Orăștie înaintează repede spre realizare. Pe astăzi sâmbătă, la 10 martie, s'a și convocat toți aceia cari au subscris pentru acest scop, la o conferință, în care se vor votă slatutele și se vor luă măsurile trebuitoare, spre a pute pune institutul în lucrare.

Manuseris vechiu. Academia Română exprimă cele mai vii mulțămiri dlui profesor Const. Erbiceanu, care a binevoit a dăruí un volum manuseris din anii 1680—1700, cuprindând Evanghelile scrise românește și după credința dăruitorului, de Antim Ivireanul, fost mitropolit al țerei Românești.

Diaristic. *Vitorul* e numele unui nou diar, care a apărut la Tergoviște, promițând a se ocupa numai de afacerile locale, fără nici o privire la partide.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Știri teatrale și musicale. Dl. Nicolae Popovici, profesor de cânt la gimnasiul românesc din Brașov și conducător al corului Reuniunii române de cânt de acolo, va da la 2/14 martie un concert, cu concursul mai multor puteri musicale din localitate. — Dl. C. Georgescu, absolvent al conservatorului din București, a dat concertul seu la Sibiiu, în sala seminarului andreian; mai are să dea un concert la Blaș și altul la Arad; »Tr. Rom.« serie, că cântărețul are o voce mediocră și cântă de tot reu.

Reprezentațiunea teatrală din Reghin, pe care o anunțăm și noi, a avut succesul deplin. S'a adunat un public numeros care a aplaudat cu entuziasm pe zeloșii diletanți. În prima piesă, »Cărlanii« de C. Negruzzi, au escelat dșorele Alesandrina Șchiopol și Silvia Rusu; asemenea au jucat bine dnii Ioan Duma, Vasile Duma și Sever Barbu. Entuziasmul a ajuns la culme, când la sfârșit diletanții jucară »Brăul«. A doua piesă, »Drumul de fer« de V. Alecsandri, a produs aplause dómnelor Maria Ceușan, Sabina Todea, domnișorelor Alesandrina Șchiopol, Silvia Rusu și dlor dr. A. Ceușan, Vasile Duma, Sever Barbu și Iacob Butnar. După reprezentațiunea teatrală începú jocul care ținú până dimineața.

Teatrul Național din București. Dilele trecute a început să se jöce opereta »Fatinița«. Eră vorba, serie dl Gion în »Românul«, de un »Gaspar Graziani« atât de mult așteptat și care pöte nu va mai vini de loc, după semnele ce s'arată. Piesa, dice-se, fusese pusă în repetiție, când după resgândire, Notara a refuzat de a jucá rolul ce-i fusese incredințat, rolul evreului Baruch. Fără Notara, »Gaspar Graziani« al dlui Slavici este ne jucabil. Rolul lui Baruch este unul din cele trei cari susțin piesa; e plin de nuanțe. E un rol de compozițiune, fără nici o restricțiune, declar că singur Notara pöte să-l jöce. A-l da altuia, va să dice a primejdui piesa de bună voie, și nu credem că autorul se va hotări la acesta cu deosebită plăcere. Și prin urmare, decă nu se jöcă »Gaspar«, ce se va mai jucá? Vedem pe afișele Teatrului, că în studiu eră »Fatanița« operetă care se va da sâmbătă, dice-se, și piesa dlui Slavici. Prin urmare, după sâmbătă, rămânem cu nimic nou în repertoriu, și vom fi fatalmente condamnați a reveni la piesele jucate dela începutul stagiunii, și cari nu au avut tóte un succes mirabolant, mare, netăgăduit, pentru ca rejucarea lor să facă plăcere. Stăm reu!"

Serată declamatorică-musicală. Elevii și elevele școlei din Satu lung lângă Brașov au făcut la 5 martie n. o producțiune declamatorică-musicală, cu programul următor: 1. »Dați lumină«, cor, executat de corul școlarilor; 2. »Mărióra«, episod din războiul româno-ruso-turc de V. Alecsandri, declamată de eleva din școla de duminică Maria St. Ionescu; 3. »Rămăi sănătoasă!« romanță, duet, cântată de școlărițele clasei a IV-a A. Dogar și H. B. Găitan. 4. »Copilul de suflet«, poveste de A. Pann, declamată de eleva școlei de duminică A. I. Boncotă; 5. »Sămănătorii«, poezie de V. Alecsandri, musica de Maurice Kohen, executată de corul școlarilor și școlărițelor din Satu lung; 6. »Adio la Moldova«, duet, cântat de elevele A. Dogar și H. B. Găitan; 7. »Sgărcitul«, poveste de Pann, declamată de Maria St. Ionescu; 8. »Tudor Vladimirescu«, solo, cântat de dl Băzerea; 9. »Etă diua triumfală«, poezie de V. Alecsandri, musica de Humpel, executată de corul învățătorilor din Săcele.

Reuniunea de cântări și musică „Armonia“ din Ticvaniu-mare va arangia duminică în 11 martie (28 februarie), în localitățile edificiului școl din loc o serată, sub dirigența dlui învățător Iuliu Birou, în

favorul numitei reuniuni. Se va executa urmatorul program: Flechtenmacher A.: »Simptomele de amorfire,« poezie de ... Cor bărbătesc. Stern L.: »Dorința,« romanță de V. Alecsandri, cor bărb. Podoleanu A.: »România,« poezie de A. G. Drăghicescu, cor bărbătesc. Graeser H.: »Torci! Torci!« cântec popular suedic, cor miest. Jenke Pr.: »Țiganca,« cântec popular, cor miest. Wiest L.: »Hora Severinului,« poezie de ... cor miest. »Soldatul român la Plevna,« cântonetă de I. P. Bancov. »Arvinte și Pepelea,« vodevil într'un act de V. Alecsandri. Reprezentate ambele piese de diletanți coriști. Petrecere de dans. La începutul pauzei se vor reprezenta jocurile naționale »Călușerul« și »Bătuta.«

Corpul învățătoresc gr. or. din Câmpeni va da la 11 martie n. o producțiune împreună cu joc, în sala ospătării dlui Löwy de peste riu, cu următorea programă: »Arvinte și Pepelea,« vodevil într'un act de V. Alecsandri: »Mama română,« chemarea și educațiunea ei: disertațiune de Ioan Motora: »Mare lucru este școla,« scenetă socială cu cântece într'un act de Nicolau Corcheș și Candid Mușlea. Venitul curat este destinat 2/3 pentru înmulțirea fondului pentru premiarea elevilor diligenți și procurarea de cărți elevilor miseri: 1/3 pentru procurarea materialului necesar la lucrul de mână elevelor misere.

Concert la Siclău. Corul vocal al plugarilor din Siclău, comitatul Arad, va da duminică la 11 martie n. în sala școlii de acolo, un concert, urmat de dans. Etă programa concertului: 1. »Adio la Carpați« executat de corul miest; 2. »Hora Sinaei« de Ventura, executat de corul bărbătesc; 3. »Cântec contimpuran,« poezie de Iustin Popșiu, declamată de un corist: 4. »Domnul Tudor,« duet, cântat de coriștii Iuliana Sfet și Georgiu Urzica; 5. »Hora Dobrojana,« cor miest; 6. Elisaveta Döмна,« cor bărbătesc; 7. »Bălcescu murind« solo, cântat de corista Flörea Codrean; 8. »Cucuruz« de Humpel, executat de corul bărbătesc. Vinitul e destinat pentru fondul corului plugarilor din Siclău.

Coruri vocale din popor. Corul din Ciciova a dat la 26 febr. la Nevrincea un concert, sub conducerea preotului Petru Irimescu și-a învățătorului Ioan Barboniu. S'a cântat: Mulți ani. Arcașul. S'o veți mamă. Opinca. Hora Sinaei. Tatarul. Hora Grivitei și altele. După concert a urmat petrecere cu danț. — Corul din Rachita a dat în luna trecută un concert în Bichigi, cu care ocaziune a jucat și »Nunta țărănească:« corul s'a înființat numai înainte cu doue luni, la stăruința preotului Nicolae Dragancea, a proprietarului Nicolae Gheje, a emeritului învățator Ioan Blidar. — Corul din Mehala Timișorii și școlarii de acolo au arangiat în 26 februarie o serată foarte reușită, sub conducerea învățătorului Despot. Corul a cântat mai multe piese, 12 școlarii și școlărițele au declamat poezii. — Corul din Macedonia a ținut sub conducerea învățătorului Simeon Miloș, un concert în luna trecută: dintre piesele cântate mai mult a plăcut »Sus opinca.« — Corul din Ciocova a dat la 3 martie un concert, sub conducerea învățătorului N. Mireca. S'a cântat piesele: Diua triumfală, Junimea pariziiană, De când mândră, Coróna Moldovei și s'au declamat mai multe poezii. Apoi a urmat danțul. — Corul din Chișoda, înființat la indemnul parocului Aurel Petrovici, va da acolo în 11 martie un concert.

Teatrul din Iași a ars. Nenorocirea s'a întâmplat la 17/29 februarie. Focul a izbucnit la 11 ore, când nu mai era nimene în teatru. Garderoba, arhiva și biblioteca s'a scăpat, asemenea și casa de fer și tot mobilierul din camera comitetului. Dinsală și de pe scenă nu s'a putut scote aproape nimic, decât câteva mese și scaune, câteva aplicuri, cum și covorul, lus-

trurile apröpe sfărimate în căderea lor, oglindele pupitrele din orchestră. Teatrul acesta a fost cumpărat de guvern, care voiă să clădească în locu-i alt stăbiment public. Paguba se urcă la 300,000 lei. Edificiul n'a fost asigurat.

CE E NOU?

Șcrii personale. Dl. Alesandru Mocsonyi a publicat în »Luminatorul« din Timișóra un articol, prin care a declarat, că nu vede nici un motiv pentru delict de pressă în scrisörea și apelul dlui general Traian Doda și că nici dsa n'ar fi pregetat a le rosti în publicitate. — Dl. Duiliu Zamfirescu, care este numit al doile secretar la legațiunea română din Roma, remâne atașat la divisiunea politică din ministerul de esterne la București. — Dl. dr. Cornel Diaconovich, redactorul și editorul revistei »Romänische Revue«, a fost ales secretar al »Albinei« din Sibiu. — Dl. dr. Ioan Mangiica a fost ales medic cercual la Bruckenaу, comitatul Timiș.

Hymen. Dl. Florian Rusan, ales paroc gr. or. în Alba-Iulia, s'a cununat cu dșöra Iulia Macavei din Bucium-Cerb. — Dl. Ioan Hertöga, absolvent de teologie în archidieceasa Sibiu, s'a cununat cu dșöra Flörea Babeș, fiica repositului paroc Ioan Babeș. — Dl. Vasiliu Vlăssu, absolvent de teologie de Blaș, s'a cununat cu dșöra Eleonora Rusu în Băla-de-Cămpie. — Dl. Radu Giuveta și dra Maria Zernovean s'au logodit la Brașov.

Serată românească în Orade. În lipsa petrecerilor publice românești în Orade, dl. avocat Nicolau Zigre și dömnua consörtă au avut frumoșa inspirațiune d'a intruni la casa lor ospitală, în s'era din sâmbăta trecută, o societate de tinerime dăntuitoare, care ș-a petrecut vesel până dimineța la 4 ore. Afară de tinerime, a fost de față vicariul Ieroteiu Beleş și deputatul Sylviu Rezei. Dintre dame au luat parte dömnelle Rezei din Borod și Popescu din Lazuri; dömnışörele Gizela și Maria Zigre, Silvia Moga din Răbăgani în costum, Maria Bibescu (Tilögd), Maria Marcus, Maria Keresy, Teresia Kempf din Orade, Minca Popescu (Lazuri) și Lucreția Suciu din Ucuriș.

Serată cu danț în Șomcuta-mare Senatul școlii gr. c. române din Șomcuta-mare a arangiat la 3 martie n. o serată împreună cu danț, în favorul bibliotecii gr. c. din localitate. Dönnii arangiatori nu au cruțat nici o ostenelă ca să pötă mulțami publicul. Sala a fost arangiată cu gust, țeseturi naționale decörau päreții. Öspetii au fost mulți și förte aleși, nici voia bună n'a lipsit și nimene nu s'a depärtat înainte de patru ore. Cadrillele le-au jucat în doue colone. Cu un cuvënt petrecerea a fost peste așteptare bună. Dintre dömnne au luat parte: Rosa Cotoțiu, Clara Nilvan, Leona Medan, Dosa, Maria Hirsch, Regina Buda, Emilia Indre, Blaga, Petrovan, etc. Dintre dșöre: Ana Filip, Maria Butean, Berta Pap, Linca Raț (în costum național), Lucreția Dosa, Bella Nagy, Victoria Varga, Petrovan, Ana și Maria Donovan, Letiția Medan etc. Dăntăușii au fost mai mulți decât dăntăușele și așa au avut ocaziune dșörele a-și permite și câte o corfă pentru dnii pré zeloși. S'era următore, adecă în 4 martie, s'a petrecut nația tot acolo și pentru acelaș scop. *Melania.*

Bal la Caransebeș. Ađi sâmbăta la 10 martie se va da la Caransebeș o petrecere de danț, în otelul »Pomul verde«, pentru compunerea unui album séu tablou, care să nfățöșeze porturile românești din felurite ținuturi locuie de români. Comitetul arangiator a fost compus din dnii; Ioan Ionaș, Stefan Velovan, Sebastian Olariu, Gerasim Sërb, Ioan Pinciu, Vasiliie

Goldiș, Iosif Bălan, Traian Barzu, D. Popovici, Efta Biju, Otto Popovici, Gregoriu Bârsean, Florian Bozgan, G. Ianculovici, Iosif Reich, G. Imbronovici, Nicolau Velcu. DAMELE ȘI DNII AU FOST RUGAȚI SĂ SE PREZINTE DUPĂ PUTINȚĂ ÎN PORTURI ROMÂNEȘCI.

Balul românesc din Timișoara, la 3 martie, după cum ni se scrie, a avut un succes frumos. Danțurile sociale au fost jucate de 40—50 de părechi, er vinitul curat se urcă la 200 fl. Dintre damele prezente ni se însemnă dămnile: Iosefina Luca din Recaș, Olga Chirița din Chiseteu, Iulia Lazar din Recaș, Ardelean. Schelegian. Jurma. Micu. Chirița, Russu. Ribarovici. Papp. Radislovici, Kőváry, Csermely, Babici, Popovici, Krecsmay și domnișorele Cacinca, Peștean, surorile Popescu, Demetrovici. Ionaș, Iorgovan, Vermeșan. Pap. Jurma. Adamovici. Schelegian, Prohab, Denco, surorile Zoria, Arsenovici.

Ateneul român din București. Dl Gr. Tocilescu a ținut duminică, 21 februarie, 8 și jumătate ore seara, conferința sa despre »Luptele partidelor din trecut.« Dl Tache Ionescu a ținut joi, 25 februarie, 8 și jumătate ore seara, conferința sa »Despre credință.«

Oglinda lumii. Evenimentul mare al săptămânii este, că împăratul Wilhelm al Germaniei, a murit la Berlin în 9 martie. Dănsul a fost de 91 de ani. Causa morții sale a fost slăbiciunea bătrânețelor, la care a contribuit mult și bóla incurabilă a moștenitorului de tron. Mórtea lui a produs panică la bursă. Lumea se teme, că acumă reshelul nu se va pute împedecă! Țarul a adresat sultanului o notă, invitându-l să poftească pe prințul Coburg a părăsi Bulgaria. Guvernul sultanului a și adresat celui din Sofia o notă, declarând ca prințul Coburg stă ilegal pe tronul bulgar. Într'aceea cabinetul I. C. Brătian la București ș-a dat dimisiunea, cu tóte că a avut majoritate în cameră. Cu formarea noului cabinet a fost însărcinat presidentul senatului, dl Dimitrie Ghica.

Reuniuni femelești. Reuniunea femeilor române din Sibiu va ținē adunarea sa generală la 11 martie n. după mieđăđi la 3 ore, în localul Societății de lectură română. Presidenta reuniunii e dna Maria Cosma, secretar dl dr. Octavian Rusu — Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraș a ținut adunarea sa generală în 4 martie n. sub presiđiul dnei vice-presidente Maria Etveș, care a deschis adunarea prin o cuvântare potrivită. Secretarul reuniunii, dl Nicolae Aron, a cetit raportul comitetului: din acela vedem, că fondul reuniunii s'a urcat la 2383 fl. 37 cr. Comitetul s'a constituit astfel: presidentă Maria Aiser, vice-presidentă Maria Etveș, casarésă Maria Florea, membre în comitet: Maria Cip, Aneta Stoica de Vist, Elena Toma, Maria C. Pop, Victoria Aron, Ana Cióra, Margareta Bărsan, Zinca Pop, Maria Recean: membre suplente: Regina Dejenariu, Ana dr. Nicolae Motoc, Ana Ioan Parfirie Toțoiu, Maria Comanariu, Eufrosina Farczadi și Elena Vlad: secretar dl Matei Bărsan, căpitan ces reg. în pensiuine: érá bărbați de consiliu ai reuniunii Iuliu Dan, adm. protopresbiteral, Constantin Vasiliu Pop, Nicolau Aron preot, Nicolau Toma comerciant și Ioan Cióra epítrop bisericesc.

Éráș processe de pressă. Și Calicul din Sibiu are proces de pressă; i l'a intentat procurorul regesc din Cluș pentru o poesie din broșura de pe luna lui septembrie, prin care dl Petru Corcan, atunci pretor în Iam, érá acumă vice-notar comitatens la Lugoș, s'a cređut calumniat și ofensat în onóre. — Fôia Diecesană din Caransebeș anunță asemenea, că i s'a făcut proces de pressă pentru notița despre neintrarea în dietă a dlui general Traian Doda și despre nimicirea

mandatului seu de deputat. Pertractarea s'a ficsat pe 7 aprilie.

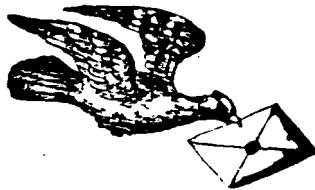
Institut de credit. Ardeleana din Orăștie în adunarea sa generală din 26 febr. n. a ficsat dividenda cu 5 fl. Pentru scopuri filantropice și culturale s'au votat: pentru fondul copiilor săraci din Orăștie 99 fl. 89 cr., pentru fondul protopresbiteral gr. or. din Orăștie 50 fl., pentru fondul protopresbiteral gr. cat. 50 fl., pentru corul micst 50 fl., pentru casină 50 fl., pentru școla din Cigmău 20 fl., pentru cea din Balomir 20 fl., pentru cea din Orăștioara de sus 20 fl. și pentru cea din Sebeșel 20 fl., cu totul 379 fl. 89. cr. Marca de presentă s'a ficsat pentru membrii interni cu 1 fl., pentru cei eterni cu 2 fl.

Rochiă-otravă. Se vorbește foarte mult în momentul acesta, prin lumea din St.-Petersburg, de un fapt care s'a întâmplat nevetei generalului N... Nevésta generalului comandase într'una din cele dintēi case din oraș, o frumósă toaletă de mătase verde. Rochia gata, generalésa făcū vr'o câteva vizite, dar nu după mult băgă de sēmă, că ori de câte ori punea rochia asta, se simția indispusă mai multe ăile d'a rëndul. La sfērșit, aceste indispozițiuni consecutive sfērșiră prin a deveni atât de grave, încât trebuī să cadă la pat. Doctorii chieamați nu putură, d'ocamdată să definéscă bóla și o atribuiră unui abus de petrecere; cu tóte acestea starea bolnavei agravându-se din ce în ce, unul din doctori avū ideia d'a esamină toaletele dămnei generale N... și printr'acelea și p'aceea verde; el recunoscu îndată, după un esamen minuțios, că stofa de mătase colorată verde conținea unul ăin principalele toxice din cele mai periculóse. I se dete ingrigiri energice, prin urmare ș-acum această dnă e pe cale d'a se însănătoși. Făcându-se o anchetă s'a stabilit că și lucrătórele cari au cusut la rochie au fost bolnave, fără a șei d'ocamdată cui s'atribue reul.

Șcire scurtă. Clopotul cel mare al mitropoliei din București, care s'a turnat în Budapesta, la Francisc Walser, s'a espedat în săptămâna trecută la locul destinațiunii sale; noul clopot are o greutate de 180 centenare.

Neocológe. George Șchiopol a încetat din viață la Sas-Reghin, în etate de 51 ani. — Teodor Almașan, paroc al Boziașului în Ardeal, a murit în etate de 71 ani. — Paul Somsich, éráș un om de frunte al Ungariei, a încetat din viață în etate de 77 ani.

Poșta Redacțiunii.

Societ. Petru Maior. Din nr. 5 an. 1885 nu mai avem nici un esemplar

Acad. ortodoxe în Cernăuț

Ce am avut, v'am trimis. Dnei Matilda Poni în I. e mulțămim. Așteptăm cu placere și prosa.

Blaș. Răspunsul din nr. zellă putem întrebuiță

Călindarul săptămânei.

Dua sept.	Călindarul vechiu	Călind nou
Duminea	28 Par. Vasilie	11 Rosina
Luni	29 Cuv. Par. Casian	12 Gregoriu
Mărți	1 Cuv. Eudochia	13 Ernest
Mercuri	2 Mart. Teodot	14 Matilda
Joi	3 Mart. Eutropiu	15 Cristof
Vineri	4 Cuv. Gerasim	16 Heribert
Sămbătă	5 Mart. Conon	17 Gertruda

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULOAN.**

Cu tipariul lui Otto Hűgel în Oradea-mare.